

BETÆNKNING**Afgivet af Familie og Sundhedsudvalget****vedrørende**

Forslag til: Inatsisartutlov nr. xx af xx. xxx 2019 om Ældretalsmand
FremSAT af Naalakkersuisoq for Sundhed, Sociale Anliggender og Justitsområdet

Afgivet til forslagens 2. behandling

Udvalget har under behandlingen bestået af:

Medlem af Inatsisartut Mala Høy Kuko, Siumut, formand
Medlem af Inatsisartut Stine Egede, Inuit Ataqatigiit, næstformand
Medlem af Inatsisartut Karl Kristian-Kruse, Siumut
Medlem af Inatsisartut Malene Vahl Rasmussen, Demokraterne
Medlem af Inatsisartut Anna Wangenheim, Demokraterne
Medlem af Inatsisartut Aqqa Samuelson, Inuit Ataqatigiit
Medlem af Inatsisartut Mikivisuk Thomassen, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har efter 1. behandlingen den 2. oktober 2019 under EM2019 gennemgået forslaget.

1. Forslagets indhold og formål

Med nærværende lovforslag ønsker Naalakkersuisut at skabe rammerne for en politisk uafhængig Ældretalsmand. Lovforslaget foreslås at træde i kraft den 1. januar 2020.

Lovforslaget om Ældretalsmanden har til formål at fremme ældres vilkår og interesser i samfundet. Af forelæggelsesnotatet fremgår det, at etableringen af en Ældretalsmand skal ses i sammenhæng med udarbejdelsen af Naalakkersuisuts samlede ældrepolitik og er et af målsætningerne for koalitionen.

Endvidere anføres, at i modsætning til de to etablerede talsmandsordninger Børnetalsmand og Handicaptalsmand, er der tale om en ordning som ikke tager udgangspunkt i en FN-konvention. Der er lagt stor vægt på, at Ældretalsmanden er politisk uafhængig med et stærkt mandat og en bred ekspertise. Det forventes, at Ældretalsmanden kan yde råd og vejledning til ældre og andre interessenter om vilkår for ældre samt foreslå nye tiltag til styrkelse af vilkårene for de ældre.

2. Førstebehandling af forslaget i Inatsisartut

Samtlige partier henviste punktet til udvalgsbehandling efter førstebehandlingen af lovforslaget den 2. oktober 2019 og bemærkede i den forbindelse en stor tilslutning til, at der er behov for indsatser der fremmer ældres vilkår og behovet for, at der tages hånd om ældres interesser i samfundet.

Under førstebehandlingen blev der rejst forskellige problematikker i forhold til indholdsmæssige i lovforslaget, særligt gik debatten om den politiske uafhængighed og indholdet i arbejdsopgaverne for Ældretalsmanden.

3. Høringssvar

De afgivne høringssvar er vedlagt lovforslaget, hvilket er i overensstemmelse med formkravene opstillet af Formandskabet for Inatsisartut.

Forslaget har været i høring i perioden 8. april til 13. maj 2019. Derudover har forslaget været offentliggjort på høringsportalen www.naalakkersuisut.gl i samme periode.

Udvalget bemærker, at Børnetalsmanden og Handicaptalsmanden har afgivet relevante høringssvar ud fra egne tidligere erfaringer med etablering af egen institution. Begge ser positivt på, at der er taget et konkret initiativ til forbedringer af ældres vilkår og muligheden for at ældre får et talerør. Udvalget ønsker dog at fremhæve Handicaptalsmandens bemærkning vedrørende brugen af titlen ”talsmand”, som Handicaptalsmanden mener ”udvander” talsmandstitlen for de allerede eksisterende talsmandsordninger.

Børnetalsmanden fremhæver i sit høringssvar, at FN og Europarådet er i gang med at udforme erklæringer, som sætter fokus på ældres rettigheder. Dette uafsluttede arbejde anser Børnetalsmanden for meget relevant i forhold til oprettelsen af en Ældretalsmandsordning.

Udvalget konstaterer, at IMAK og Børnetalsmanden problematiserer forslaget om at placere Ældretalsmandens sekretariat i Socialstyrelsen. Dette bunder i en bekymring omkring Ældretalsmandens politiske uafhængighed, og vil være i modstrid med Paris Principperne, som både Børnetalsmanden og Handicaptalsmanden gør opmærksom på.

IMAK og Handicaptalsmanden foreslår, at Ældretalsmanden får fælles sekretariat med Handicaptalsmanden. Denne betragtning hænger godt sammen med, at Handicaptalsmanden selv pointerer, at Ældretalsmanden og Handicaptalsmanden arbejder med mange af de samme udfordringer.

Udvalget bemærker, at Naalakkersuisuts svar ikke forholder sig til høringsparternes spørgsmål og bemærkninger. Hensigten med høringssvar er netop, at Naalakkersuisut tager stilling til de enkelte observationer som høringsparterne gør sig i forbindelse med lovforslag. Udvalget lægger vægt på, at Naalakkersuisut bruger tid på at kommentere høringssvarene individuelt og uden brug af standardsvar.

Flere høringsparter påpeger, at udpegningsperioden bør være på fire år i stedet for de foreslåede tre år. Dette vil sikre en større kontinuitet i arbejdet, og sikre, at viden i mindre grad vil gå tabt. I forbindelse med EM2019 har Naalakkersuisut fremsat et lovforslag om udvidelse af udpegningsperioden for Børnetalsmanden, således at udpegningsperioden udvides fra tre til fire år. Udvalget bemærker, at udpegningsperioden for Ældretalsmanden foreslås at være tre år. Da Ældretalsmandsordningen er bygget op omkring principperne for blandt andet Børnetalsmanden, anser udvalget det for passende, at udpegningsperioden for Ældretalsmanden også fastlægges til fire år.

4. Udvalgets behandling af forslaget

Indledningsvist skal det nævnes, at udvalget under behandlingen af nærværende forslag har været til orienteringsmøde med Naalakkersuisoq for Sundhed, Sociale Anliggender og Justitsområdet i forbindelse med den snarlige udgivelse af rapporten med titlen ”Ældre menneskers liv og helbred i Grønland”¹. Rapporten udgives af Statens Institut for Folkesundhed og er skrevet af forskere fra tre af samarbejdsinstitutionerne i forsknings- og udviklingsprojektet

---

¹ https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/aeldre_menneskers_liv_og_helbred_i_groenland

Arktisk Aldring (AgeArc). Rapporten formidler forskningsbaseret viden om ældre menneskers liv, vilkår og helbred i Grønland, som afsluttes med opmærksomhedspunkter i den fremtidige planlægning for ældreområdet. I den forbindelse bemærker udvalget punkterne, der omhandler inddragelse og informationsniveau som værende relevant for Ældretalsmandens fremtidige opgaver.

5. Spørgsmål

Udvalget har til brug for behandlingen af forslaget anmodet Naalakkersuisoq for Sundhed, Sociale anliggender og Justits om at besvare en række spørgsmål. Kopi af udvalgets spørgsmål og Naalakkersuisuts besvarelse er vedlagt nærværende betænkning som bilag 1, 2, 3 og 4.

Udvalget har ved fremsendelse spørgsmålene forsøgt, at danne et overblik over afgrænsningen og definitionen af de opgaver som Ældretalsmanden vil blive pålagt såfremt lovforslaget vedtages. Der er derfor specifikt spurgt ind til en skelnen mellem individuel rådgivning samt den bredere opgave som består i at sikre en synlig og tilgængelig adgang til kvalificeret rådgivning og vejledning for alle ældre. Af Naalakkersuisuts besvarelse fremgår det, at Ældretalsmanden både skal varetage individuel råd og vejledning og henvise til andre relevante myndigheder. Men at kommunerne samtidig også har ansvaret rådgivning og sagsbehandling i konkrete sager, hvorimod Ældretalsmandens opgave ville være af almen karakter.

Udvalget bad derfor Naalakkersuisut om, at definere ”opgaver af almen karakter”. Her fremgår det af besvarelsen, at Ældretalsmanden skal være talerør for de ældre vedrørende generelle forhold, som eksempelvis kan dreje sig om ældres boligforhold, behovet for at sætte fokus på tilbud til ældre der ønsker et sundt liv og kvaliteten af plejen.

Udvalget har også forsøgt at afdække om der kan være alternative løsninger på at hjælpe gruppen af ældre med behovet for rådgivning og vejledning i forhold til ældres vilkår i Grønland. Således har udvalget adspurgt Naalakkersuisut om de opgaver som Ældretalsmanden forventes at varetage, kan varetages af en ældrekonsulent eller lign. som kan have en landsdækkende funktion og varetage ældres interesser i samfundet. Besvarelsen fremgår af følgende citat:

”I finanslovsaftalen for 2019 mellem Siumut, Atassut, Nunatta Qitornai, Inuit Ataqatigiit og Demokraatit blev følgende aftalt: ”Der afsættes endvidere midler til etablering af en ældretalsmand fra og med 2020, idet der forudsættes skabt det nødvendige lovgrundlag herfor i 2019”. Med denne aftale blev der afsat 0,8 mio. kr. Naalakkersuisut har arbejdet ud fra disse rammer og har derfor ikke forholdt sig til andre modeller eller modeller, som ikke er realistiske inden for den aftalte økonomiske ramme”.

Det er udvalgets forståelse, at der ikke er tænkt i andre løsninger end en talsmandsordning inden for den afsatte økonomiske ramme.

5.1 Ældrerådet og ældres organisation

Udvalget henviser til en artikel i Nuuk Ugeavis nr. 44 som udkom den 30.oktober. Udvalget vil i det følgende kort beskrive og udlede Ældrerådets forventninger til Ældretalsmanden.

Formanden for Ældrerådet i Kommuneqarfik Sermersooq udtaler, at de er glade for at det ser ud til at der endelig kommer en Ældretalsmand og oplyser samtidig hermed at de jævnligt får henvendelser fra borgere, der ikke ved hvad de skal gøre, fordi de ikke får den hjælp som de har krav på fra kommunen og som gerne vil klage over myndighedernes behandling af dem. Ældrerådet vil endvidere gøre opmærksom på, at der kun er et Ældreråd i Kommuneqarfik Sermersooq, men oplyser at der er ældre ude på kysten, som ikke bliver hørt. Endvidere oplyser formanden, at der kommer flere svagelige ældre og ønsker at der kommer mere opmærksomhed på ældres vilkår fra myndighederne.

6. Forslagets økonomiske konsekvenser

De økonomiske konsekvenser ved forslaget realisering er beskrevet under forslaget almindelige bemærkninger. Det er her anført, at Ældretalsmandsinstitutionen finansieres gennem tilskud fra Landskassen, hvilket er fastsat til 0,8 mio. kr. årligt.

Udvalget bemærker, at der til de to eksisterende talsmandsordninger, er afsat hhv. 3,5 mio. kr. (Handicaptalsmanden²) og 6 mio. kr. årligt (Børnetalsmanden³). Med den økonomiske ramme som er fremlagt for Ældretalsmanden på 0,8 mio. kr. vurderer udvalget, at Ældretalsmandens muligheder begrænses væsentligt. Det må således fx forventes, at Ældretalsmanden har rejseaktiviteter i forbindelse med sit arbejde. Med det fremlagte budget, vurderer udvalget, at relevante rejser fx i forbindelse med besøg hos ældre uden for Nuuk indskrænkes væsentligt.

7. Udvalgets bemærkninger

Det er udvalgets vurdering, at de ældre (se afsnit 5.1) efterspørger en mere konkret sagsbehandling end Ældretalsmanden vil kunne varetage inden for de beskrevne arbejdsopgaver som er af mere generel karakter, selvom Ældretalsmanden vil kunne henvise relevant myndighed ved behov for mere konkret sagsbehandling.

Det er udvalgets vurdering, at det mest optimale i etableringen af en Ældretalsmand vil være, at det havde sit eget sekretariat. Udvalget er samtidig klar over, at der med den økonomiske ramme som afsat ikke er muligt at oprette dette. Udvalget bemærker også, at der ikke er overvejet andre alternative løsninger end en Ældretalsmand.

Her mener udvalget at en alternativ løsning i form af en ældrekonsulent eller lign. med en landsdækkende funktion kunne lige så vel have imødekommet de ældres behov for rådgivning og vejledning. Dette i forhold til myndighederne samt have en opgave at fungere som ældres talerør i samfundet og som havde en bred viden om den samlede lovgivning der er gældende for ældre. Og som derudover ville kunne hjælpe med individuel/ gruppevis vejledning og rådgivning til alle ældre i hele Grønland. Det er udvalgets umiddelbare vurdering, at de økonomiske konsekvenser til en sådan stilling ikke ville overstige lønnen svarende til et årsværk til en AC-medarbejder årligt.

Et flertal i udvalget, bestående af repræsentanter for Siumut og Inuit Ataqatigiit **opfordrer** Naalakkersuisut til at fremsætte ændringsforslag med den virkning, at placeringen af sekretariatet i Socialstyrelsen skal evalueres efter to år.

---

² FFL2020 hovedkonto 30.30.04

³ FFL2020 hovedkonto 30.14.31

8. Udvalgets indstillinger:

Et flertal i udvalget, bestående af repræsentanter for Siumut og Inuit Ataqatigiit indstiller lovforslaget til vedtagelse i den form, lovforslaget har, når Naalakkersuisut har fremsat ændringsforslag i overensstemmelse med udvalgsflertallets opfordring.

Et mindretal i udvalget bestående af repræsentanterne fra Demokraterne indstiller forslaget til forkastelse. Demokraatit mener, at de ældres vilkår er meget bedre tjent med, at få flere penge tilført direkte for eksempel i den nære og omsorgskrævende pleje i kommunerne og derved være med til at understøtte et godt ældreliv. Demokraatit mener, at man skal bruge kræfterne på at opnormere fagpersonalet, som kan sikre tilstrækkelig hjælp for de ældre. Vi vil gerne undgå at etablere endnu en symptombehandlende administration, som ikke har direkte virkning på den pleje og omsorg de ældre har fortjent bliver bedre.

Med disse bemærkninger, og med den i betænkningen anførte forståelse, skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Mala Høy Kúko
Formand
Siumut

Stine Egede
Næstformand
Inuit Ataqtigiit

Anna Wangenheim
Demokraatit

Aqqa Samuelsen
Inuit Ataqtigiit

Karl- Kristian Kruse
Siumut

Malene Vahl Rasmussen
Demokraatit

Mikivsuk Thomassen
Inuit Ataqtigiit